

Justitiekammarens betänkande

1984/85: 14

om preskriptionshinder vid skattebrott, m. m. (prop. 1984/85: 47 jämte motioner)

Propositionen m. m.

I proposition 1984/85: 47 har regeringen (finansdepartementet) föreslagit riksdagen att anta vid propositionen följande förslag till

1. lag om ändring i skattebrottslagen (1971: 69),
2. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
3. lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272),
4. lag om ändring i lagen (1958: 295) om sjömansskatt,
5. lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,
6. lag om ändring i lagen (1968: 430) om mervärdeskatt,
7. lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624),
8. lag om ändring i lagen (1974: 226) om prisreglering på fiskets område,
9. lag om ändring i utsädeslagen (1976: 298),
10. lag om ändring i lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar,
11. lag om ändring i lagen (1984: 151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
12. lag om ändring i lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare.

Lagförslagen har granskats av lagrådet utom såvitt gäller en mindre del av lagförslaget under 1 (17 §).

Skatteutskottet har yttrat sig över lagförslagen i vissa delar (se s. 28).

Rörande propositionens huvudsakliga innehåll hänvisar utskottet till vad som anförs i det följande under rubriken Utskottet på s. 20.

I samband med propositionen behandlar utskottet de med anledning av propositionen väckta motionerna 1984/85: 150 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m), 1984/85: 151 av Kjell Johansson m. fl. (fp) och 1984/85: 152 av Nic Grönvall (m) samt den under den allmänna motionstiden 1985 väckta motionen 1984/85: 689 av Gunilla André (c).

Motionsyrkandena redovisas på s. 20.

De vid propositionen följande lagförslagen har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i skattebrottslagen (1971: 69)

Härigenom föreskrivs i fråga om skattebrottslagen (1971: 69) dels att 14 och 17 §§ skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas tre nya paragrafer, 14 a–14 c §§, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Utän hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt 3, 7, 8 eller 9 § ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Påföljd får ådömas för brott enligt denna lag utan hinder av att den misstänkte inte erhållit del av åtal för brottet inom den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken eller första stycket denna paragraf, om den misstänkte inom samma tid har delgetts underrättelse om att han är skäligen misstänkt för brottet. Underrättelsen skall ha skett under en förundersökning som sedermera lett till allmänt åtal mot den misstänkte för brottet. Den skall ha utfärdats av åklagaren och ange de omständigheter som utgör grund för misstanken. Delgivning skall ha skett på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål. Avvisas eller avskrivs mål mot någon om brott som han delgetts misstanke om enligt detta stycke skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som om delgivning av underrättelsen inte skett.

14 a §

För brott enligt 2 eller 4 § och för försök till sådant brott får rätten på ansökan av åklagaren besluta om förlängning av den tid som anges i 35 kap. 1 § brottsbalken. Beslut om förlängning får meddelas, om stämning eller underrättelse enligt 14 § andra stycket avseende sådant brott inte har kunnat delges den misstänkte på grund av att han

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1. har saknat känt hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig,

2. inte har kunnat anträffas på känt hemvist inom riket och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig samt det kan antas att han hållit sig undan eller

3. har stadigvarande vistats utomlands.

Förlängningstiden skall bestämmas med hänsyn till vad som kan antas behövas för att delgivning skall kunna ske med den misstänkte, dock till minst sex månader. Visar det sig att den bestämda tiden är otillräcklig, får rätten på ansökan av åklagaren medge ytterligare förlängning.

Förlängning enligt denna paragraf får inte omfatta längre tid än sammanlagt fem år.

14 b §

En ansökan enligt 14 a § skall ha kommit in till tingsrätten före utgången av den tid som begärs förlängd.

Har ansökningen getts in i rätt tid, bortfaller möjligheten att ådöma påföljd för brottet tidigast när beslut på grund av ansökningen föreligger. Om ansökningen inte bifalls, skall i fråga om möjligheten att ådöma påföljd så anses som om någon ansökan inte har gjorts.

14 c §

Tingsrättens handläggning av mål enligt 14 a § är skriftlig. I handläggningen får ingå muntlig förhandling när det kan antas vara till fördel för utredningen. Den misstänkte och hans försvarare skall beredas tillfälle att yttra sig över åklagarens ansökan om så kan ske.

Beslut varigenom en domstol lämnat en ansökan enligt 14 a § utan bifall får inte överklagas. Beslut av tingsrätt att medge förlängning enligt 14 a § får överklagas genom besvär. Besvärslagan

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

skall ha kommit in inom två veckor från den dag då den misstänkte, på sätt som gäller för delgivning av stämning i brottmål, delgavs beslutet.

I övrigt skall vad som är föreskrivet i rättegångsbalken rörande brottmål gälla i tillämpliga delar.

17 §¹

Förvaltningsmyndigheter som handlägger frågor om skatter eller avgifter skall göra anmälan till åklagaren så snart det finns anledning att anta att brott enligt denna lag har begåtts. Detta gäller dock inte om det kan antas att brottet inte kommer att medföra påföljd enligt denna lag eller om anmälan av annat skäl inte behövs.

Har i lag eller i förordning meddelats bestämmelse som avviker från föreskrifterna i första stycket gäller den bestämmelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 14 § andra stycket tillämpas endast på underrettelser som delges efter ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse 1983: 460.

2 Förslag till

Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)

Härigenom föreskrivs att 115 § taxeringslagen (1956: 623)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

115 §²

Fråga om eftertaxering prövas av länsrätt efter ansökan av taxeringsintendent. Kommun får ansöka om eftertaxering i fråga om kommunal inkomstskatt. Ansökan om eftertaxering upptages till prövning av den länsrätt som har haft att upptaga besvär rörande den skattskyldiges taxering det år ansökan avser.

Ansökan om eftertaxering skall ha kommit in till länsrätten inom fem år efter det år, då taxeringen rätteligen bort verkställas i första instans. Ansökan om eftertaxering på grund av oriktigt meddelande i taxeringsmål får dock upptagas till prövning, om den har kommit in inom ett år från utgången av den månad då dom eller slutligt beslut i målet vann laga kraft. Har den skattskyldige avlidit, skall ansökan om eftertaxering av hans dödsbo ha kommit in inom två år efter utgången av det kalenderår, då bouppteckning efter honom gavs in för registrering.

Har skattskyldig åtalats för skattebrott som avser hans taxering, får ansökan om eftertaxering för det år som brottet avser upptagas till prövning även efter utgången av den i andra stycket angivna tiden. Detsamma gäller, om eftertaxering medför att den skattskyldige enligt 12 § skattebrottslagen (1971:69) är fri från ansvar för sådant brott. Ansökan skall i fall som har sagts nu ha kommit in före utgången av kalenderåret efter det då åtalet väcktes eller åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen vidtogs. Har den skattskyldige avlidit, skall ansökan om eftertaxering av dödsboet ha kommit in inom sex månader från dödsfallet. Eftertaxering, som har åsatts efter åtal mot den skattskyldige, skall undanröjas av länsrätten, om åtalet ej bifalls till någon del. Detta gäller dock ej, om åtalet ogillas med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Har den skattskyldige, på sätt anges i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69), delgetts underrättelse om misstanke om brott som avser hans taxering eller har åtal väckts mot honom för sådant brott, får ansökan om eftertaxering för det år som brottet avser upptas till prövning även efter utgången av i andra stycket angiven tid. Detsamma gäller, om tiden för att ådöma den skattskyldige påföljd för sådant brott har förlängts genom beslut enligt 14 a § skattebrottslagen.

Ansökan om eftertaxering får också upptas till prövning efter utgången av i andra stycket angiven tid, om eftertaxeringen medför att den skattskyldige enligt 12 § skattebrottslagen är fri från ansvar för brott.

Ansökan enligt tredje stycket skall ha kommit in före utgången av kalenderåret efter det då någon av de där angivna åtgärderna först vidtogs. Ansökan enligt fjärde stycket skall ha kommit in före ut-

¹ Lagen omtryckt 1971: 399.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 773.

² Senaste lydelse 1979: 175.

Nuvarande lydelse

Tredje stycket skall tillämpas också i fall då den som har företrätt juridisk person åtalats för skattebrott som avser den juridiske personens taxering eller är fri från ansvar för sådant brott på grund av 12 § skattebrottslagen.

Föreslagen lydelse

gången av kalenderåret efter det då åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen vidtog. Har den skattskyldige avlidit, skall dock ansökan om eftertaxering av dödsboet ha kommit in inom sex månader från dödsfallet.

Eftertaxering, som har åsatts efter ansökan enligt tredje stycket, skall undanröjas av länsrätten, om åtal inte väcks på grundval av den förundersökning som föranlett underrättelsen om brottsmisstanke eller beslutet om tidsförlängning eller, om åtal har väckts, åtalet inte bifalls till någon del. Vad som har sagts nu gäller dock inte, om den skattskyldige är fri från ansvar med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Tredje-sjätte styckena skall också tillämpas om brottet avser en juridisk persons taxering och åtgärd som avses i tredje stycket har vidtagits mot den som har företrätt den juridiska personen eller om företrädaren är fri från ansvar för sådant brott med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

3 Förslag till

Lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272)

Härigenom föreskrivs att 81 § uppbördslagen (1953: 272)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

81§²

Arbetsgivare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter skyldighet att inbetala skatt som innehållits för annan dömes till böter eller, om gärningen rör betydande belopp eller annan försvårande omständighet föreligger, till fängelse i högst ett år.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första stycket.

Utän hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt denna paragraf ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 81 § fjärde stycket tillämpas endast på underrettelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1972: 75.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 771.

² Senaste lydelse 1983: 77.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1958: 295) om sjömansskatt

Härigenom föreskrivs att 28 § lagen (1958: 295) om sjömansskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §²

Redare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter skyldighet att inbetala skatt som innehållits för annan dömes till böter eller, om gärningen rör betydande belopp eller annan försvårande omständighet föreligger, till fängelse i högst ett år.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första stycket.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt denna paragraf ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Den nya bestämmelsen i 28 § tredje stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 28 § fjärde stycket tillämpas endast på underåttelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1970: 933.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 777.

² Senaste lydelse 1971: 78.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område

Härigenom föreskrivs att 34 a § lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

34 a §

Den som till ledning vid fastställande av avgift uppsåtligen eller av grov oaktsamhet avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att avgift undandras döms till böter eller fängelse i högst två år, om inte gärningen är belagd med straff i lagen (1960: 418) om straff för varusmuggling.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att avge deklaration eller annan därmed jämförlig handling till ledning vid fastställande av avgift döms till böter.

Detsamma gäller om en avgiftsskyldig som skall betala avgift till jordbruksnämnden eller riksskatteverket eller om en tillverkare som är skyldig att använda en viss råvara uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter bokföringsskyldighet eller föreskriven skyldighet att föra och bevara räkenskaper och därigenom allvarligt försvårar jordbruksnämndens eller riksskatteverkets kontrollverksamhet.

I ringa fall döms inte till ansvar enligt första–tredje styckena.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 34 a § femte stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1984: 199.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 865.

6 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1968: 430) om mervärdeskatt

Härigenom föreskrivs att 40 § lagen (1968: 430) om mervärdeskatt¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

40 §²

Efterbeskattning får ske först sedan slutligt beslut om fastställelse av skatt har meddelats. Fråga om efterbeskattning skall väckas senast under sjätte året efter utgången av det kalenderår under vilket beskattningsåret har gått till ända. Efterbeskattning på grund av oriktig uppgift i mål om skatt får dock ske inom ett år efter utgången av den månad då dom eller slutligt beslut i målet har vunnit laga kraft.

Har den skattskyldige avlidit, påföres efterbeskattning hans dödsbo. Sådan efterbeskattning får ske endast om fråga därom prövats senast under andra året efter utgången av det kalenderår under vilket boupp-teckning efter den skattskyldige lämnats in för registrering.

Har skattskyldig åtalats för skattebrott som avser mervärdeskatt för honom får, även efter utgången av den i första eller andra stycket angivna tiden, efterbeskattning ske för det år som brottet avser. Detsamma gäller, om efterbeskattning medför att den skattskyldige enligt 12 § skattebrottslagen (1971:69) är fri från ansvar för sådant brott. Efterbeskattning som har sagts nu får dock ske endast om fråga därom prövats före utgången av kalenderåret efter det under vilket åtalet väcktes eller åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen vidtogs. Har den skattskyldige avlidit, skall fråga om efterbeskattning av dödsboet prövas inom sex månader från dödsfallet. Efterbeskattning som har åsatts efter åtal mot den skattskyldige skall undanröjas av länsstyrelsen, om åtalet ej bifalls till någon del. Detta gäller dock ej, om åtalet ogillas med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Har den skattskyldige, på sätt anges i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69), delgetts underrättelse om misstanke om brott som avser mervärdeskatt för honom eller har åtal väckts mot honom för sådant brott, får efterbeskattning ske för den redovisningsperiod som brottet avser även efter utgången av i första stycket angiven tid. Detsamma gäller, om tiden för att ådöma den skattskyldige påföljd för sådant brott har förlängts genom beslut enligt 14 a § skattebrottslagen.

Efterbeskattning får också ske efter utgången av i första stycket angiven tid, om efterbeskattningen medför att den skattskyldige enligt 12 § skattebrottslagen är fri från ansvar för brott.

Efterbeskattning enligt tredje stycket får ske endast om fråga där- om prövats före utgången av kalenderåret efter det då någon av de där angivna åtgärderna först vidtogs. Efterbeskattning enligt fjärde stycket får ske endast om fråga därom prövats före utgången av kalenderåret efter det då åtgärd

¹ Lagen omtryckt 1979: 304.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974: 885.

² Senaste lydelse 1981: 1276.

Nuvarande lydelse

Tredje stycket skall tillämpas också i fall då den som har företrätt juridisk person åtalats för skattebrott som avser mervärdeskatt för den juridiske personen eller är fri från ansvar för sådant brott på grund av 12 § skattebrottslagen.

Föreslagen lydelse

som avses i 12 § skattebrottslagen vidtogs. Har den skattskyldige avlidit, skall dock fråga om efterbeskattning av dödsboet prövas inom sex månader från dödsfallet.

Efterbeskattning som har åsatts enligt tredje stycket skall undanröjas av länsstyrelsen, om åtal inte väcks på grundval av den förundersökning som föranlett underrättelsen om brottsmisstanke eller beslutet om tidsförlängning eller, om åtal har väckts, åtalet inte bifalls till någon del. Vad som har sagts nu gäller dock inte, om den skattskyldige är fri från ansvar med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Tredje-sjätte styckena skall också tillämpas om brottet avser mervärdeskatt för en juridisk person och åtgärd som avses i tredje stycket har vidtagits mot den som har företrätt den juridiska personen eller om företrädaren är fri från ansvar för sådant brott med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

7 Förslag till

Lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624)

Härigenom föreskrivs att 31 § kupongskattelagen (1970:624)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*31 §²

Den som uppsåtligen bryter mot 7 § andra stycket eller 14 § första stycket dömes, om åtgärden kan medföra för låg kupongskatt för honom eller den han företräder, till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet rör verkligt betydande belopp eller är av särskilt farlig art eller om annan synnerligen försvårande omständighet föreligger, till fängelse i högst sex år.

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Ansvar enligt första eller andra stycket inträder ej för den som frivilligt rättar oriktig uppgift eller eljest fullgör underlåten uppgiftsskyldighet.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt andra stycket.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt andra stycket ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt denna paragraf. Bestämmelserna i 14 a–14 c §§ skattebrottslagen tillämpas också på brott enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Den nya bestämmelsen i 31 § femte stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 31 § sjätte stycket tillämpas, såvitt gäller underrättelser om brottsmisstanke, endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:996.

² Senaste lydelse 1971:98.

8 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1974: 226) om prisreglering på fiskets område

Härigenom föreskrivs att 21 § lagen (1974:226) om prisreglering på fiskets område¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §

Den som till ledning vid fastställande av avgift uppsåtligen eller av grov oaktsamhet avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att avgift undandras, döms till böter eller fängelse i högst två år, om inte gärningen är belagd med straff i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att avge deklARATION eller annan därmed jämförlig handling till ledning vid fastställande av avgift döms till böter.

Detsamma gäller om den som skall erlagga avgift enligt denna lag till annan än tullmyndighet uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter bokföringsskyldighet eller föreskriven skyldighet att föra och bevara räkenskaper och därigenom allvarligt försvårar jordbruksnämndens kontrollverksamhet.

I ringa fall döms inte till ansvar enligt första - tredje styckena.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 21 § femte stycket tillämpas endast på underrettelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1984: 200.

^{†2} Riksdagen 1984/85. 7 saml. Nr 14

9 Förslag till

Lag om ändring i utsädeslagen (1976: 298)

Härigenom föreskrivs att 7 § utsädeslagen (1976: 298)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

Den som till utsädeskontrollen uppsåtligen avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att växtförädlingsavgift undandras döms till böter eller fängelse i högst ett år. Sker sådan gärning av grov oaktsamhet, döms till böter.

Den som till utsädeskontrollen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift om varus slag eller sort döms till böter, om inte gärningen är belagd med straff enligt första stycket.

I ringa fall döms inte till ansvar enligt första eller andra stycket.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket första meningen ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt första stycket första meningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Den nya bestämmelsen i 7 § fjärde stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 7 § femte stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1979: 298.

² Senaste lydelse 1984: 560.

10 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar**

Härigenom föreskrivs att 25 § lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 §

En uppdragsgivare, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att i föreskriven tid till länsstyrelsen betala in ett belopp som har innehållits, döms till böter. Om gärningen rör betydande belopp eller någon annan försvårande omständighet föreligger, döms till fängelse i högst ett år.

I ringa fall döms inte till ansvar enligt första stycket.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt denna paragraf ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Den nya bestämmelsen i 25 § tredje stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna i 25 § fjärde stycket tillämpas endast på underrettelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

11 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1984: 151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 12 § lagen (1984: 151) om punktskatter och prisregleringsavgifter skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

4 kap.

12 §

Har den skattskyldige åtalats för skattebrott som avser skatt enligt de författningar som anges i 1 kap. 1 § första stycket 1, får beskattningsmyndigheten meddela beslut om efterbeskattning även efter utgången av *de tider som anges i 10 och 11 §§*. Detsamma gäller om *efterbeskattning* medför att den skattskyldige enligt 12 § skattebrottslagen (1971:69) är fri från ansvar för sådant brott. Beslutet om efterbeskattning får i sådana fall inte meddelas senare än under kalenderåret efter det då åtalet väcktes eller åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen vidtogs. Har den skattskyldige avlidit, får beskattningsmyndigheten inte meddela beslut om efterbeskattning av dödsboet senare än sex månader från dödsfallet. Efterbeskattning som har påförts efter åtal mot den skattskyldige skall undanröjas av beskattningsmyndigheten, om åtalet inte bifalls till någon del. Detta gäller dock inte om åtalet ogillas med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Föreslagen lydelse

Har den skattskyldige, på sätt anges i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69), delgetts under rättelse om misstanke om brott som avser skatt enligt de författningar som anges i 1 kap. 1 § första stycket 1 eller enligt lagen (1984:409) om avgift på gödselmedel eller har åtal väckts mot honom för sådant brott, får beskattningsmyndigheten meddela beslut om efterbeskattning för den redovisningsperiod eller den skattepliktiga händelse som brottet avser även efter utgången av i 10 § angiven tid. Detsamma gäller om tiden för att ådöma den skattskyldige påföljd för sådant brott har förlängts genom beslut enligt 14 a § skattebrottslagen.

Beskattningsmyndigheten får också meddela beslut om efterbeskattning efter utgången av i 10 § angiven tid, om efterbeskattningen medför att den skattskyldige enligt 12 § skattebrottslagen är fri från ansvar för brott.

Beslutet om efterbeskattning enligt första stycket får inte meddelas senare än under kalenderåret efter det då någon av de där angivna åtgärderna först vidtogs. Beslutet om efterbeskattning enligt andra stycket får inte meddelas senare än under kalenderåret efter det då åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen vidtogs. Har den skattskyldige avlidit, får beskattningsmyndigheten dock inte meddela beslut om efterbeskattning av dödsboet senare än sex månader från dödsfallet.

Nuvarande lydelse

Första stycket skall tillämpas också i fall då den som har företrätt en juridisk person åtalats för skattebrott som avser den juridiska personens skatt eller är fri från ansvar för sådant brott på grund av 12 § skattebrottslagen.

Föreslagen lydelse

Efterbeskattning som har påförts enligt första stycket skall undanröjas av beskattningsmyndigheten, om åtal inte väcks på grundval av den förundersökning som föranlett underrättelsen om brottsmisstanke eller beslutet om tidsförlängning eller, om åtal har väckts, åtalet inte bifalls till någon del. Vad som har sagts nu gäller dock inte om den skattskyldige är fri från ansvar med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Första-fjärde styckena skall också tillämpas om brottet avser en juridisk persons skatt och åtgärd som avses i första stycket har vidtagits mot den som har företrätt den juridiska personen eller om företrädaren är fri från ansvar för sådant brott med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

12 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare

Härigenom föreskrivs att 20 § lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

20 §

Den lokala skattemyndigheten får ålägga en arbetsgivare betalningsskyldighet för ett utgiftsårs avgifter inom sju år efter utgiftsårets utgång. Har en arbetsgivare avlidit får betalningsskyldighet dock inte åläggas dödsboet enligt 22 § om inte frågan prövats inom två år efter utgången av det kalenderår under vilket bouppteckning blivit ingiven för registrering.

Har arbetsgivaren *åtalats* för *skattebrott*, som avser arbetsgivaravgifterna, får den lokala skattemyndigheten även efter utgången av i första stycket angiven tid ålägga betalningsskyldighet för det utgiftsår som brottet avser. Detsamma gäller när *betalningsskyldighet* skall åläggas på grund av åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen (1971:69).

Betalningsskyldighet får inte åläggas efter utgången av kalenderåret efter det då *åtalet väcktes* eller åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen vidtogs. Har arbetsgivaren avlidit skall fråga om betalningsskyldighet för dödsboet prövas inom sex månader från dödsfallet. Ett beslut om betalningsskyldighet som meddelas *sedan arbetsgivaren har åtalats* skall undanröjas av den lokala skattemyndigheten om åtalet inte bifalls till någon del. *Detta* gäller dock inte om *åtalet ogillas* med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Har arbetsgivaren, *på sätt anges i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69), delgetts underrättelse om misstanke om brott* som avser arbetsgivaravgifterna *eller har åtal väckts mot honom* för sådant brott, får den lokala skattemyndigheten ålägga betalningsskyldighet för det utgiftsår som brottet avser även efter utgången av i första stycket angiven tid. Detsamma gäller *om tiden för att ådöma arbetsgivaren påföljd för sådant brott har förlängts genom beslut enligt 14 a § skattebrottslagen.*

Den lokala skattemyndigheten får också ålägga betalningsskyldighet efter utgången av i första stycket angiven tid när sådan skyldighet skall åläggas på grund av åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen.

Betalningsskyldighet enligt *andra stycket* får inte åläggas efter utgången av kalenderåret efter det då någon av de där angivna åtgärderna först vidtogs. *Betalningsskyldighet enligt tredje stycket* får inte åläggas efter utgången av kalenderåret efter det då åtgärd som avses i 12 § skattebrottslagen vidtogs. Har arbetsgivaren avlidit skall dock fråga om betalningsskyldighet för dödsboet prövas inom sex månader från dödsfallet.

Ett beslut om betalningsskyldighet som meddelas *enligt andra*

Nuvarande lydelse

Andra och tredje styckena skall också tillämpas om den som har företrätt *juridisk person* åtalats för skattebrott som avser den *juridiska personens* arbetsgivaravgifter eller är fri från ansvar för sådant brott på grund av 12 § skattebrottslagen.

Föreslagen lydelse

stycket skall undanröjas av den lokala skattemyndigheten, om åtal inte väcks på grundval av den förundersökning som föranlett *underrettelsen om brottsmisstanke eller beslutet om tidsförlängning* eller, om åtal har väckts, åtalet inte bifalls till någon del. *Vad som har sagts nu* gäller dock inte om arbetsgivaren är fri från ansvar med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Andra – femte styckena skall också tillämpas om *brottet* avser en *juridisk persons* arbetsgivaravgifter och åtgärd som avses i *andra stycket* har vidtagits mot den som har företrätt *den juridiska personen* eller om *företrädaren* är fri från ansvar för sådant brott med stöd av 12 § skattebrottslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 20 § andra–sjätte styckena skall ha motsvarande tillämpning i fråga om arbetsgivaravgifter och allmän löneavgift enligt 1 § lagen (1982:423) om allmän löneavgift som belöper på tid före ikraftträdandet.

Motionerna

I motion 1984/85: 150 av Per-Olof Strindberg m. fl. (m) hemställs att riksdagen avslår propositionen utom såvitt avser förslaget om generell förlängning av preskriptionstiden för vissa brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna.

I motion 1984/85: 151 av Kjell Johansson m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar avslå proposition 1984/85: 47 utom i den del som gäller förlängd preskriptionstid för vissa brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna.

I motion 1984/85: 152 av Nic Grönvall (m) yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85: 47, utom såvitt avser förslaget om generell förlängning av preskriptionstiden för vissa brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna,

2. att riksdagen, för den händelse föregående yrkande faller, vid beslut om viss förlängning av preskriptionstid till följd av uttalad brottsmisstanke eller till följd av beslut av tingsrätt kompletterar dessa regler på sätt denna motion anger.

I motion 1984/85: 689 av Gunilla André (c) yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1984/85: 47 såvitt avser brytande av preskription vid delgivning av underrättelse om brottsmisstanke,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att fråga om en samordning av nordisk lagstiftning om preskriptionshinder aktualiseras i Nordiska rådet.

Utskottet

Inledning

Utredningen (Fi 1973:01) om säkerhetsåtgärder m. m. i skatteprocessen (USS) har hittills avgett fem delbetänkanden. Tre av dessa har redan lagts till grund för lagstiftning om bl. a. olika säkerhetsåtgärder i skatte- och avgiftsprocessen. I delbetänkandet (SOU 1980: 4) Preskriptionshinder vid skattebrott har lagts fram förslag till ändrade bestämmelser om åtalspreskription vid brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna och vissa följdändringar i fråga om eftertaxering m. m.

Betänkandet har remissbehandlats. Propositionen bygger på betänkandet och remissbehandlingen av den.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås nya bestämmelser om preskription av skattebrott i syfte bl. a. att minska möjligheterna för en misstänkt att komma undan lagföring för brottet.

Enligt gällande bestämmelser om åtalspreskription får en domstol inte döma till påföljd för ett brott om den misstänkte inte har häktats eller fått del av åtalet inom viss tid från det att brottet begicks. Denna tid är för brott enligt skattebrottslagen (1971: 69) minst fem år. För andra brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna är den i många fall kortare.

I propositionen föreslås att preskriptionstiden för vissa brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna förlängs till fem år.

Vidare föreslås regler om att preskription av ett skattebrott skall kunna hindras redan genom att den misstänkte personligen delges en underrättelse om misstanke om brottet. Underrättelsen, som skall ha utfärdats av åklagaren, måste ske vid en förundersökning som leder till allmänt åtal för brottet. Dessa regler föreslås bli kompletterade, såvitt gäller vissa särskilt allvarliga brott, nämligen skattebedrägeri, grovt skattebedrägeri och försök därtill samt brott enligt 31 § första stycket kupongskattelagen (1970: 624), med bestämmelser om att preskriptionstiden för ett sådant brott under vissa förutsättningar skall kunna förlängas i det särskilda fallet. Den skall få förlängas om den misstänkte inte kunnat delges åtalet eller underrättelsen om brottsmisstanke på grund av bl. a. att han håller sig undan eller stadigvarande vistas utomlands. Förlängningen får omfatta högst fem år. Beslut i fråga om förlängning av preskriptionstiden skall fattas av tingsrätt.

Propositionen innehåller också förslag till följdändringar i fråga om eftertaxering eller annan efterbeskattning i samband med skattebrott.

Det föreslås även en justering i skattebrottslagens bestämmelser om förvaltningsmyndigheters skyldighet att anmäla misstanke om skattebrott.

De nya reglerna har föreslagits träda i kraft den 1 januari 1985.

Bakgrund

Gällande rätt

Inom straffrätten finns två former av preskription, åtalspreskription och påföljdspreskription. De allmänna bestämmelserna om åtalspreskription ges i 35 kap. brottsbalken (BrB) och innebär att påföljd för ett brott inte får ådömas om den misstänkte inte har häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom viss tid från brottet. Denna tid är bestämd till olika antal år beroende på det straff som högst kan följa på brottet. Preskriptionstiden är två år om på brottet inte kan följa svårare straff än fängelse i ett år, fem år om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i två år, tio år om svåraste straffet är högre men inte över fängelse i åtta år, femton år om svåraste straffet är fängelse på viss tid över åtta år och slutligen tjugofem år om fängelse på livstid kan följa på brottet (1 §).

Preskriptionstiden löper enligt huvudregeln från den dag då brottet begicks (4 §).

Reglerna om åtalspreskription i BrB gäller också i fråga om brott inom specialstraffrätten, alltså även beträffande brott mot skatte- och avgiftsför-

fattningarna, i den mån avvikande bestämmelser inte har meddelats. Sådana specialregler finns bl. a. i 14 § skattebrottslagen (1971: 69) beträffande preskriptionstidens längd. Där föreskrivs att påföljd för brott enligt 3, 7, 8 eller 9 § skattebrottslagen får ådömas utan hinder av vad som sägs i 35 kap. 1 § BrB, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet. Denna undantagsbestämmelse medför att preskriptionstiden för brott enligt skattebrottslagen är minst fem år. De brott som träffas av bestämmelsen och som sålunda har getts en längre preskriptionstid än enligt BrB är skatteförseelse samt uppbördsbrotten oredlig uppbördsredovisning, bristande uppbördsredovisning och vårdlös uppbördsredovisning. Reglerna om preskriptionstid innebär för skattebrottens del att preskriptionstiden är fem år för alla brott enligt skattebrottslagen utom för grovt skattebedrägeri och grovt fall av försvårande av skattekontroll för vilka tiden är tio år.

Med påföljdspreskription menas att en påföljd som har ådömts någon bortfaller om åtgärder för verkställighet inte har vidtagits inom viss tid som varierar efter påföljdens art och längd (7 och 8 §§).

I BrB finns vidare bestämmelser om absoluta preskriptionstider, dvs. tider som gäller oberoende av om någon preskriptionshindrande åtgärd har kommit till stånd (6 §). Enligt paragrafen får påföljd i intet fall ådömas sedan viss tid har förflutit från den dag då brottet begicks eller effekten av det inträdde. För t. ex. brott varpå inte kan följa svårare straff än böter får sålunda påföljd inte i något fall ådömas sedan fem år har förflutit.

Förarbeten angående de allmänna reglerna om åtalspreskription

Institutet åtalspreskription brukar rättspolitiskt motiveras bl. a. med att statens straffanspråk inte bör upprätthållas under obegränsad tid; straffbehovet försvagas allteftersom tiden löper, och från allmänpreventiv synpunkt är det därför inte lika nödvändigt att för lång tid sedan begångna brott blir beivrade som att så sker med brott som ännu är aktuella i det allmänna medvetandet. Ett annat skäl som brukar tillmätas betydelse är att det skulle drabba den misstänkte onödigt hårt att behöva riskera att lång tid efter brottet ådömas straff, som kanske äventyrar den tillvaro han byggt upp för sig (jfr SOU 1923: 9 och SOU 1925: 28).

Bestämmelserna i BrB om vilka åtgärder som innebär att preskriptionstiden för ett brott avbryts går tillbaka till motsvarande regler i strafflagen. Förslag om att införa andra preskriptionshindrande åtgärder än häktning och delgivning av åtal har framförts flera gånger.

Saken behandlades i betänkanden av processlagberedningen (SOU 1944: 9 och 10). Beredningen föreslog att preskription skulle avbrytas när åtgärd vidtogs för brottets beivrande. Sådan åtgärd skulle anses vidtagen då den misstänkte erhållit del av åtal eller när han vid förundersökning som lett till åtal underrättats om den mot honom riktade misstanken. Bakgrunden till beredningens förslag var att den nya rättegångsbalken föreskrev att

åtal i regel skulle föregås av en förundersökning som var så fullständig att målet kunde avgöras vid en huvudförhandling. Allmänt åtal skulle till följd härav komma att anställas på ett senare stadium av brottsutredningen än enligt den äldre rättegångsordningen. Beredningen anförde i sammanhanget bl. a. att förundersökningen var att betrakta som en del av rättegången i vidsträckt mening och att brottmålsförfarandet anses inlett redan genom förundersökningen. Med hänsyn härtill var det enligt beredningen inte följdriktigt att låta preskriptionen avbrytas först genom åtalet. Vad beredningen hade föreslagit i saken förelades riksdagen genom proposition 1946: 329.

Ärendet behandlades av första lagutskottet (1LU 1946: 59). Utskottet förordade att de ditillsvarande principerna för preskriptions avbrytande – häktning eller delgivning av åtal – skulle bibehållas. Utskottet underströk härvidlag betydelsen av att reglerna om åtalspreskription var klara och enkla i tillämpningen och att i detta avseende företräde otvivelaktigt måste ges åt ett system där preskription avbryts genom åtal framför ett där den avgörande tidpunkten var när den misstänkte underrättas om misstanken för ett brott. Vidare måste enligt utskottet beaktas att det i propositionen föreslagna systemet skulle komma att medföra en förlängning av preskriptionstiderna och att anledning saknades till en sådan förlängning. Av betydelse var också uppfattningen att en preskriptionshindrande åtgärd inte borde få företas på svagare grunder än som gällde för åtals väckande. Riksdagen följde utskottet.

Under förarbetena till BrB övervägdes på nytt frågan om preskriptionshindrande åtgärder. Strafflagberedningen anförde i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 55 s. 367 ff) att preskriptionstiden borde avbrytas på ett tidigare stadium än delgivningen av åtal. Beredningen föreslog att reglerna skulle utformas enligt den ordning som ursprungligen föreslagits av processlagberedningen men som avvisats av riksdagen år 1946.

I propositionen med förslag till brottsbalk (prop. 1962: 10 s. C 408 ff) anförde departementschefen emellertid att det inte förelåg tillräcklig anledning att bryta med det system som riksdagen antog år 1946. En övergång till den ordning som strafflagberedningen förordat – nämligen att delgivning av misstanke under förundersökningen skulle utgöra preskriptionshinder – skulle enligt departementschefen i många fall komma att innebära en betydande förlängning av preskriptionstiderna. Härtill kom, fortsatte departementschefen, att den nämnda ordningen skulle medföra risk för vissa komplikationer; bl. a. torde oklarhet lätt kunna uppkomma huruvida delgiven misstanke avsett den gärning för vilken åtal väcks. Första lagutskottet (1LU 1962: 42 s. 87) anslöt sig till departementschefens synpunkter. Riksdagen följde utskottet.

Förarbeten angående åtalspreskription enligt skattebrottslagen

I förarbetena till skattebrottslagen (prop. 1971: 10 s. 239) uttalade departementschefen som motiv till den då införda ordningen bl. a. att skattebrotten generellt sett – även om svårhetsgraden skiftade väsentligt – krävde längre utredningstider än vad som i regel gällde för motsvarande brott inom andra områden. Enligt departementschefen berodde detta i första hand på åtalsmaterialets stora omfattning och heterogena karaktär. I skattebrottslagen togs in en särbestämmelse om en preskriptionstid av fem år för de brott i lagen som annars skulle få en tvåårig preskriptionstid enligt reglerna i BrB.

Tidigare riksdagsbehandling av reglerna om åtalspreskription

Justitieutskottet behandlade år 1976 en motion om att förkorta de absoluta preskriptionstiderna för olika brott. I sitt av riksdagen godkända betänkande (JuU 1976/77: 3) förklarade sig utskottet inte vara berett att då tillstyrka en lagändring enligt de riktlinjer som föreslagits i motionen. Utskottet fann emellertid att starka skäl av såväl kriminalpolitisk som processekonomisk natur syntes tala för att de absoluta preskriptionstiderna förkortades, och utskottet förutsatte att frågan därom skulle tas upp till prövning i lämpligt sammanhang.

I ett betänkande under hösten 1981 (JuU 1981/82: 4) med anledning av motioner om åtalspreskription slog utskottet fast att reglerna om åtalspreskription måste vara klara och enkla så att de inte vållar tillämpningssvårigheter. Detta gällde enligt utskottet inte minst beträffande reglerna om hur preskriptionstiden avbryts. Utskottet ansåg att de bedömningar som legat bakom statsmakernas tidigare beslut om vilka åtgärder som skall utgöra preskriptionshinder alljämt äger giltighet. En annan sak är, påpekade utskottet, att särlösningar stundom kan påkallas för särskilda typer av brott.

I ett betänkande i mars 1983 (JuU 1982/83: 22) behandlade utskottet en motion som riktade intresset på situationer där den för skattebrott misstänkte lämnar landet för att utomlands avbida utgången av preskriptionstiden. I motionen fördes fram tanken på en sådan lagändring att preskriptionstiden för skattebrott avbryts när det konstateras att den misstänkte har lämnat landet. Utskottet, som uttalade att motionsförslaget låg i linje med det förslag av USS som för det dåvarande övervägdes i regeringskansliet – och som nu är aktuellt i förevarande ärende – ansåg motionsförslaget värt att pröva i det lagstiftnings-sammanhanget.

Allmänna överväganden

Utskottet vill inledningsvis understryka vikten av att det som ett led i kampen mot den ekonomiska brottsligheten vidtas verkningsfulla åtgärder mot skatte- och avgiftsundandragandet. En effektiv lagföring är härvid av grundläggande betydelse. Såsom framhålls i propositionen finns det emel-

lertid på skattebrottsområdet klara brister i detta avseende. Det är t. ex. inte ovanligt att personer som är misstänkta för skattebrott går fria från påföljd genom att hålla sig undan, många gånger utomlands, till dess att brotten blivit preskriberade.

Det finns flera orsaker till att det straffprocessuella systemet inte fungerar tillfredsställande på skatteområdet. Det förhållandet att skattebrott inte utgör angrepp mot enskildas rättssfär gör att de generellt sett är svårare att upptäcka än många andra brott. När de upptäcks sker det ofta lång tid efter brottets begående. Normalt kräver skattebrott genomsnittligt längre utredningstider än de flesta andra brottstyper. Sambandet mellan skattebrottmålet och själva skattefrågan är vidare en betydelsefull faktor som komplicerar handläggningen av skattebrottmålet och många gånger förlänger tiden till dess det föreligger ett avgörande i skattebrottmålet. I avsikt att komma till rätta med de långa handläggningstiderna i skattebrottmål infördes den 1 juli 1983 en ny regel i skattebrottslagen (15 §); endast om utgången i en skatteprocess är av avgörande betydelse för bedömningen i ett skattebrottmål får den allmänna domstolen vilandeförklara skattebrottmålet i avvaktan på utgången av skatteprocessen (prop. 1982/83: 134, JuU 36, rskr 378, SFS 1983: 460). Utskottet betonade i det lagstiftningsärendet (s. 6) det angelägna i att man kommer till rätta med de långa handläggningstider som ofta förekommer i skattebrottmål (se även JuU 1981/82: 28 s. 7 f). Såsom departementschefen framhåller i propositionen i förevarande ärende står det emellertid klart att dessa åtgärder för att påskynda handläggningen av skattebrottmålen inte har varit tillräckliga för att undanröja bristerna. Alltjämt finns det ett stort utrymme för den misstänkte att på förundersökningsstadiet sabotera utredningen eller hålla sig undan så att åtal inte hinner delges inom preskriptionstiden.

Utskottet anser mot bakgrund av det sagda att det nu är nödvändigt att med lagstiftning söka åstadkomma förbättringar i fråga om åtgärder mot skattebrott.

I propositionen föreslås olika vägar för att minska möjligheterna att undkomma lagföring för brott mot skatte- och avgiftsförfattningarna.

Ett av förslagen i propositionen innebär att preskriptionsfristerna görs enhetliga för i stort sett alla slag av skattebrott. Det föreslås sålunda att preskriptionstiderna utsträcks till fem år för de brott inom skatte- och avgiftsområdet där tiderna f. n. är kortare; endast i fråga om brott som närmast är att anse som ordningsförseelser föreslås ingen ändring av tidsfristerna.

Utskottet har inget att erinra mot propositionen såvitt gäller det nämnda förslaget att skapa enhetliga preskriptionstider för brotten inom skatte- och avgiftsområdet.

Utskottet övergår härfter till de delar av propositionen som avser införande av en särskild reglering i fråga om preskriptionsavbrott och förlängning av preskriptionstiden i särskilda fall för skattebrottmålens del.

När det gäller att välja metod för en ändrad reglering delar utskottet

departementschefens uppfattning att lagstiftningen bör inriktas på preskriptionshindrande och preskriptionsfördröjande åtgärder som vidtas i enskilda fall. Som utskottet uttalat i ett tidigare ärende (JuU 1981/82: 4 s. 8) kan särlösningar påkallas för särskilda typer av brott. Utskottet kan sålunda inte ställa sig bakom vad som sägs i motionerna 150 och 151 om att preskriptionsreglerna måste vara desamma inom alla områden och att inga särbestämmelser får finnas för skattebrottmålen. Det bör understrykas att utskottet härigenom inte avviker från sina tidigare uttalade principer; således anser utskottet att det är av grundläggande betydelse att preskriptionsreglerna är klara och enkla så att de inte vållar tillämpningssvårigheter.

Utskottet återkommer härtill när utskottet i det följande var för sig behandlar förslaget om att underrättelse om brottsmisstanke skall utgöra preskriptionshinder och förslaget om att preskriptionstiden i enskilda fall skall kunna förlängas.

Underrättelse om brottsmisstanke som preskriptionshinder

Som tidigare har nämnts hindras preskription enligt gällande rätt genom att den misstänkte häktas eller får del av åtalet. Förslaget innebär att preskriptionshindrande verkan skall tilläggas även en särskild skriftlig underrättelse av åklagaren om skäligen misstanke om skattebrott.

I motionerna 150, 151, 152 och 689 yrkas avslag på propositionen i denna del.

Det är enligt utskottets mening uppenbart att det finns behov av en möjlighet att, trots att varken häktning eller åtal är aktuellt vid den tidpunkten, kunna hindra att ett skattebrott preskriberas. Både processlagberedningen och strafflagberedningen har också tidigare lagt fram närbesläktade förslag, dock utan att någon lagstiftning kommit till stånd. I det förslag som nu föreligger har emellertid olägenheter som vidlått äldre förslag undanröjts.

Förslagets utformning vad gäller ordningen för delgivningen av misstanke innebär att ingen tvekan kommer att föreligga beträffande tidpunkten för preskriptionsavbrottet. Inte heller i fråga om den misstänkta gärningens omfattning kommer enligt utskottets mening någon oklarhet att råda. Underrättelsen skall ange de omständigheter som ligger till grund för misstanken. Som departementschefen framhåller måste uppgifterna om gärningen anges noggrant. Vid ett kommande åtal är åklagaren i princip bunden till den gärningsbeskrivning som han uttryckt i underrättelsen om brottsmisstanke. Det krav på fullständig överensstämmelse mellan å ena sidan beskrivningen av den gärning som misstanken avser och å andra sidan beskrivningen av den åtalade gärningen som förs fram i motion 152 kan utskottet emellertid inte ansluta sig till. Enligt utskottets uppfattning bör det vara tillåtet att göra en sådan justering av gärningsbeskrivningen som inte går utöver vad som får ske enligt 45 kap. 5 § tredje stycket

rättegångsbalken i fråga om åtal. Ett strängare krav på gärningsidentitet för de aktuella situationerna är enligt utskottets mening varken rimligt eller lämpligt.

I motion 689 tas upp frågan om en samordning av lagstiftningen inom de nordiska länderna i Nordiska rådets regi. Det yrkas avslag på propositionen i nu aktuell del med motiveringen att den svenska lagstiftningen eljest skulle komma att skilja sig från övriga nordiska länders.

Utskottet, som vill framhålla att det föreligger tämligen betydande skillnader i fråga om regler för åtalspreskription mellan de nordiska länderna (se framställningen i SOU 1980:4 s. 69 ff), kan inte ställa sig bakom motionsönskemålet.

Vad nyss sagts hindrar emellertid inte att utskottet samtidigt vill betona det stora värde som ligger i ett nordiskt samarbete i lagstiftningsfrågor; som chefen för justitiedepartementet anför i årets budgetproposition är det betydelsefullt med en så stor rättslikhet som möjligt mellan länderna. Utskottet förutsätter att i det fortsatta arbetet strävandena är att även på förevarande rättsområde nå så stor likhet i ländernas rättssystem som möjligt.

Utskottet kan inte heller instämma i de principiella invändningar mot förslaget som förs fram i motionerna 150 och 151 och som utskottet redan har berört under rubriken Allmänna överväganden.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet bifall till propositionen i den nu behandlade delen och avstyrker bifall till motionerna i motsvarande delar.

Förlängning av preskriptionstiden i det särskilda fallet

I propositionen föreslås beträffande de uppsåtliga brotten skattebedrägeri och grovt skattebedrägeri och försök till sådana brott samt brott enligt 31 § första stycket kupongskattelagen (1970:624) att domstol skall få besluta om förlängning av preskriptionstiden med upp till fem år om stämning eller underrättelse om misstanke om brottet inte har kunnat delges den misstänkte på grund av något av tre särskilt angivna skäl. Dessa skäl är (1) att den misstänkte har saknat känt hemvist och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig eller (2) att den misstänkte inte har kunnat anträffas på känt hemvist inom riket och det inte har kunnat klarläggas var han uppehållit sig och det dessutom kan antas att han hållit sig undan eller (3) att den misstänkte har stadigvarande vistats utomlands.

I motionerna 150, 151 och 152 yrkas avslag på propositionen i denna del. I motion 151 framhålls att för skattebrott misstänkta personer inte bör behandlas annorlunda än misstänkta i allmänhet genom extraordinära preskriptionsregler.

Utskottet vill först uttala att det enligt utskottets mening finns ett klart behov av regler som gör det möjligt att i speciella fall förhindra att ett brott preskriberas därför att den misstänkte inte kan nås med preskriptionsavbrytande åtgärder. Utskottet vill här särskilt peka på den situationen att en

person som misstänks för ett kvalificerat skattebrott lämnar Sverige för att utomlands avbida utgången av preskriptionstiden. Det är framför allt sådana fall som medför stor publicitet, och det torde allmänt uppfattas som stötande att rättsordningen inte har några verkningfulla medel för att förhindra att misstänkta skattebrottslingar på detta sätt undandrar sig lagföring.

Det förslag som läggs fram i propositionen är så utformat att rättssäkerhetens krav enligt utskottets uppfattning tillgodoses på ett fullt tillfredsställande sätt. Ett väsentligt moment härvidlag ligger självfallet i den domstolsprövning som skall ske i varje särskilt ärende.

Utskottet vill i sammanhanget understryka vikten av att det, innan frågan om förlängning av preskriptionstiden aktualiseras, görs försök att delge den misstänkte åtal eller underrättelse om misstanke om brott. Detta gäller inte minst när den misstänkte vistas utomlands. Det kan enligt utskottets mening inte godtas att man mer eller mindre allmänt avstår från delgivningsförsök på grund av befarade delgivningssvårigheter. Endast undantagsvis, när det står klart att delgivning inte kommer att kunna ske inom den återstående ordinarie preskriptionstiden, bör det få förekomma förlängning utan föregående delgivningsförsök. Utskottet vill också betona att den nya ordningen självfallet inte får medföra att sådana fall där förlängning kan komma i fråga uppfattas som mindre brådsåkande och att förlängning i de fallen blir regel i stället för undantag. Tvärtom kan det enligt utskottets mening just beträffande sådana brott som det här är fråga om finnas anledning att – bl. a. av allmänpreventiva skäl – lägga ned särskilda ansträngningar på att skyndsamt bringa lagföringen till ett slut.

Utskottet tillstyrker med det sagda bifall till propositionen i nu behandlad del och avstyrker bifall till motionsyrkandena i samma delar.

Övrigt

Skatteutskottet har i sitt yttrande till justitieutskottet anfört bl. a. att de föreslagna följdändringarna beträffande eftertaxering m. m. innebär att gällande ordning i allt väsentligt skall behållas i sak och att skatteutskottet beslutat avstå från vidare yttrande.

Justitieutskottet har inte något att invända i sak mot de lagförslag som inte särskilt har berörts i det föregående.

Beträffande samtliga lagförslag bör ikraftträdandet bestämmas till den 1 juli 1985.

Vidare förordar utskottet att det i en uttrycklig övergångsbestämmelse till berörda lagändringar föreskrivs att reglerna om preskriptionsavbrott genom delgivning av brottsmisstanke och om förlängning av preskriptionstid får tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet och som inte dessförinnan har preskriberats.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *underrättelse som preskriptionshinder* att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis och yrkande 2) antar 14 § i det genom proposition 1984/85: 47 framlagda förslaget till lag om ändring i skattebrottslagen (1971: 69),
2. beträffande *förlängning av preskriptionstid i det särskilda fallet* att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) antar 14 a, 14 b och 14 c §§ i det under moment 1 nämnda lagförslaget,
3. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det under moment 1 nämnda lagförslaget i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan ovan, dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 14 § andra stycket tillämpas endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

De nya bestämmelserna i 14 § andra stycket och 14 a § tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser. Såvitt gäller underrättelse om brottsmisstanke tillämpas de nya bestämmelserna endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.

4. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624), dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Regeringens förslag

Den nya bestämmelsen i 31 § femte stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 31 § sjätte stycket tillämpas, såvitt gäller underrättelse om brottsmisstanke, endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.

Utskottets förslag

De nya bestämmelserna i 31 § femte och sjätte styckena tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser. Såvitt gäller underrättelse om brottsmisstanke tillämpas de nya bestämmelserna endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.

5. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272), dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 81 § fjärde stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

De nya bestämmelserna i 81 § fjärde stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser. De tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

6. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1958: 295) om sjömansskatt, dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Den nya bestämmelsen i 28 § tredje stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraft-

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

De nya bestämmelserna i 28 § tredje och fjärde styckena tillämpas även på brott som har begåtts före

Regeringens förslag

trädandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 28 § fjärde stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

Utskottets förslag

ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser. *Såvitt gäller underrättelse om brottsmisstanke tillämpas de nya bestämmelserna endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.*

7. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område, dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 34 a § femte stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

De nya bestämmelserna i 34 a § femte stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser. *De tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.*

8. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1974: 226) om prisreglering på fiskets område, dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

De nya bestämmelserna i 21 § femte stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

Utskottets förslag

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

De nya bestämmelserna i 21 § femte stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dess-

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

förinnan enligt äldre bestämmelser. De tillämpas endast på underrettelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

9. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i utsädeslagen (1976:298), dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Den nya bestämmelsen i 7 § fjärde stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 7 § fjärde och femte styckena tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser. Såvitt gäller underrättelse om brottsmisstanke tillämpas de nya bestämmelserna endast på underrettelser som delges efter ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna i 7 § femte stycket tillämpas endast på underrettelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

10. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkandena 1 och 2 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar, dock med den ändringen att lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Den nya bestämmelsen i 25 § tredje stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna i 25 § tredje och fjärde styckena tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 25 § fjärde stycket tillämpas endast på

Regeringens förslag

underrättelser om brottmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

Utskottets förslag

meler. Såvitt gäller underrättelse om brottmisstanke tillämpas de nya bestämmelserna endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.

11. att riksdagen med avslag på motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar de genom propositionen framlagda förslagen till
- lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
 - lag om ändring i lagen (1968: 430) om mervärdesskatt,
 - lag om ändring i lagen (1984: 151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
 - lag om ändring i lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare, dock med den ändringen att tidpunkten för lagarnas ikraftträdande bestäms till den 1 juli 1985.

Stockholm den 12 februari 1985

På justitieutskottets vägnar

LENNART BLOM

Närvarande: Lennart Blom (m), Lisa Mattson (s), Karin Söder (c), Arne Nygren (s), Björn Körlof (m), Helge Klöver (s), Arne Svensson (m), Gunilla André (c), Ulla-Britt Åbark (s), Lars-Erik Lövdén (s), Sven Munke (m), Hans Göran Franck (s), Birthe Sörestedt (s), Göran Magnusson (s) och Kerstin Anér (fp).

Reservation (mom. 1–11)

Lennart Blom (m), Björn Körlof (m), Arne Svensson (m), Sven Munke (m) och Kerstin Anér (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 24 med "Utskottet vill" och slutar på s. 28 med "har preskriberats" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill inledningsvis uttala sin anslutning till departementschefens uppfattning om att det finns klara brister i effektiviteten i lagföringen på skattebrottsområdet. Orsakerna härtill är naturligtvis många; brotten är generellt sett svårare att upptäcka än många andra brott. När de upptäcks sker det ofta lång tid efter brottets begående. Normalt kräver skattebrott

genomsnittligt längre utredningstider än de flesta andra brottstyper. Sambandet mellan skattebrottmålet och själva skattefrågan är vidare en betydelsefull faktor som komplicerar handläggningen av skattebrottmålet och många gånger förlänger tiden till dess det föreligger ett avgörande i skattebrottmålet. Den nya lagstiftning som infördes den 1 juli 1983 för att man skulle komma till rätta med de långa handläggningstiderna i skattebrottmål har bidragit till att undanröja bristerna (se prop. 1982/83: 134, JuU 36, rskr 378, SFS 1983:460). Alltjämt kvarstår emellertid många onöjaktigheter som det är angeläget att ingripa mot.

Ett av förslagen i propositionen innebär att preskriptionsfristerna görs enhetliga för i stort sett alla slag av skattebrott. Det föreslås sålunda att preskriptionstiderna utsträcks till fem år för de brott inom skatte- och avgiftsområdet där tiderna f. n. är kortare; endast i fråga om brott som närmast är att anse som ordningsförseelser föreslås ingen ändring av tidsfristerna.

Utskottet har inget att erinra mot propositionen såvitt gäller det nämnda förslaget att skapa enhetliga preskriptionstider för brotten inom skatte- och avgiftsområdet.

Utskottet övergår härefter till de delar av propositionen som avser införande av en särskild reglering i fråga om preskriptionsavbrott och förlängning av preskriptionstiden i särskilda fall för skattebrottmålens del.

Därvid vill utskottet först som sin mening framhålla att man i kampen mot skattebrottsligheten inte kan bortse ifrån den betydelse som det höga skattetrycket har som orsak till brottsligheten. Grundläggande förändringar i skattesystemet och därutöver bl. a. förhöjd effektivitet i uppbördsförfarandet framstår som angelägna önskemål.

Dessa frågor berörs emellertid inte i propositionen. I stället föreslås dels att preskriptionshindrande verkan skall tilläggas en särskild skriftlig underrättelse av åklagaren om skälig misstanke om brott enligt skattebrottslagen, dels att beträffande vissa brott domstol skall få besluta om förlängning av preskriptionstiden med upp till fem år om stämning eller underrättelse om misstanke om brottet inte har kunnat delges den misstänkte på grund av något av tre särskilt angivna skäl. Det läggs vidare fram förslag om vissa följändringar i ett antal lagar.

I motionerna 150, 151 och 152 yrkas avslag på propositionen i dessa delar. I motion 689 yrkas avslag endast såvitt gäller den först nämnda delen.

Utskottet gör följande bedömning.

Förslagen att tillägga delgivning av underrättelse om brottsmisstanke preskriptionsavbrytande verkan och att införa en möjlighet till förlängning av preskriptionstid genom domstols beslut i det särskilda fallet är nyskapelser i den svenska rättsordningen. De innebär påtagliga avvikelser från de principer som hittills varit förhärskande på det straffrättsliga preskriptionsområdet och leder till att det för skattebrottens del i viktiga hänseen-

den skulle komma att gälla helt andra regler för preskriptionens avbrytande och bestämmande än för andra brott.

Den föreslagna ordningen skulle komma att strida mot den allmänt omfattade grundsatsen att reglerna om åtalspreskription skall vara klara och enkla att tillämpa så att både den misstänkte och berörda myndigheter utan nämnvärda svårigheter skall kunna avgöra om preskriptionstiden löpt ut.

Enligt utskottets mening är de principiella invändningarna mot förslagen – både i fråga om det materiella innehållet och i fråga om det förhållandet att det skulle skapas en till sina konsekvenser svåröverskådlig särlagstiftning på ett centralt straffrättsligt område – så allvarliga att förslagen måste avvisas. Utskottet vill tillägga att utskottet ser en särskild fara ligga däri att den föreslagna ordningen skulle inbjuda till ytterligare fördröjningar av lagföringstiderna i de mål det här gäller. Med tillstyrkande av bifall till motionerna i dessa delar avstyrker utskottet därför propositionen såvitt nu är i fråga.

I motion 689 tas upp frågan om en samordning av lagstiftningen inom de nordiska länderna i Nordiska rådets regi.

Utskottet, som vill framhålla att det föreligger tämligen betydande skillnader i fråga om regler för åtalspreskription mellan de nordiska länderna (se framställningen i SOU 1980:4 s. 69 ff), kan inte ställa sig bakom motionsönskemålet i denna del.

Vad nyss sagts hindrar emellertid inte att utskottet samtidigt vill betona det stora värde som ligger i ett nordiskt samarbete i lagstiftningsfrågor; som chefen för justitiedepartementet anför i årets budgetproposition är det betydelsefullt med en så stor rättslikhet som möjligt mellan länderna. Utskottet förutsätter att i det fortsatta arbetet strävandena är att även på förevarande rättsområde nå så stor likhet i ländernas rättssystem som möjligt.

Övrigt

Skatteutskottet har i sitt yttrande till justitieutskottet anfört bl. a. att de föreslagna följdändringarna beträffande eftertaxering m. m. innebär att gällande ordning i allt väsentligt skall behållas i sak och att skatteutskottet beslutat avstå från vidare yttrande.

Justitieutskottet, som avstyrker bifall till de lagförslag som inte särskilt har berörts i det föregående, anser beträffande de lagförslag till vilka utskottet har tillstyrkt bifall att ikraftträdandet bör bestämmas till den 1 juli 1985.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *underrättelse som preskriptionshinder*
att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del, 1984/85: 152 i denna del (yrkande 1

- delvis) och 1984/85: 689 i denna del (yrkande 1 delvis och yrkande 2) avslår 14 § i det genom proposition 1984/85: 47 framlagda förslaget till lag om ändring i skattebrottslagen (1971: 69).
2. beträffande *förlängning av preskriptionstid i det särskilda fallet* att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del och 1984/85: 152 i denna del (yrkande 1 delvis) avslår 14 a, 14 b och 14 c §§ i det under moment 1 nämnda lagförslaget,
 3. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del och 1984/85: 152 i denna del (yrkande 1 delvis) avslår det under moment 1 nämnda lagförslaget i den mån det inte omfattas av utskottets hemställan ovan,
 4. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85: 150 i denna del, 1984/85: 151 i denna del och 1984/85: 152 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624), dock med den ändringen att 31 § samt lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

31 §

Den som uppsåtligen bryter mot 7 § andra stycket eller 14 § första stycket dömes, om åtgärden kan medföra för låg kupongskatt för honom eller den han företräder, till böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet rör verkligt betydande belopp eller är av särskilt farlig art eller om annan synnerligen försvarande omständighet föreligger, till fängelse i högst sex år.

Den som av grov oaktsamhet begår gärning som avses i första stycket dömes till böter eller fängelse i högst sex månader.

Ansvar enligt första eller andra stycket inträder ej för den som frivilligt rättar oriktig uppgift eller eljest fullgör underlåten uppgiftsskyldighet.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt andra stycket.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt andra stycket ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971: 69) tillämpas på brott enligt denna paragraf. Bestämmelserna i 14 a–14 c §§ skattebrottslagen tillämpas också på brott enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Den nya bestämmelsen i 31 § femte stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

De nya bestämmelserna i 31 § sjätte stycket tillämpas, såvitt gäller underrättelser om brottsmisstanke, endast på underrättelser som delges efter ikraftträdandet.

5. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:150 i denna del, 1984/85:151 i denna del, 1984/85:152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85:689 i denna del (yrkande 1 delvis) avslår det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i uppbördslagen (1953:272),
6. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:150 i denna del, 1984/85:151 i denna del, 1984/85:152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85:689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1958:295) om sjömansskatt, dock med den ändringen att 28 § samt lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

28 §

Redare som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet åsidosätter skyldighet att inbetala skatt som innehållits för annan dömes till böter eller, om gärningen rör betydande belopp eller annan försvårande omständighet föreligger, till fängelse i högst ett år.

I ringa fall dömes ej till ansvar enligt första stycket.

Utän hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt denna paragraf ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Den nya bestämmelsen i 28 § tredje stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 28 § fjärde stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

7. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:150 i denna del, 1984/85:151 i denna del, 1984/85:152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85:689 i denna del (yrkande 1 delvis) avslår det

- genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område,
8. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:150 i denna del, 1984/85:151 i denna del, 1984/85:152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85:689 i denna del (yrkande 1 delvis) avslår det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1974: 226) om prisreglering på fiskets område,
9. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:150 i denna del, 1984/85:151 i denna del, 1984/85:152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85:689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i utsädeslagen (1976: 298), dock med den ändringen att 7 § samt lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

7 §

Den som till utsädeskontrollen uppsåtligen avger handling med oriktig uppgift och därigenom föranleder fara för att växtförädlingsavgift undandras döms till böter eller fängelse i högst ett år. Sker sådan gärning av grov oaktsamhet, döms till böter.

Den som till utsädeskontrollen uppsåtligen eller av grov oaktsamhet lämnar oriktig uppgift om varas slag eller sort döms till böter, om inte gärningen är belagd med straff enligt första stycket.

I ringa fall döms inte till ansvar enligt första eller andra stycket.

Utän hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt första stycket första meningen ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971: 69) tillämpas på brott enligt första stycket första meningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Den nya bestämmelsen i 7 § fjärde stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att ådöma påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

De nya bestämmelserna i 7 § femte stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

10. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:150 i denna del, 1984/85:151 i denna del, 1984/85:152 i denna del (yrkande 1 delvis) och 1984/85:689 i denna del (yrkande 1 delvis) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om ändring i

lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar, dock med den ändringen att 25 § samt lagens ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ges följande som *Utskottets förslag* betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Utskottets förslag

25 §

En uppdragsgivare, som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet underlåter att i föreskriven tid till länsstyrelsen betala in ett belopp som har innehållits, döms till böter. Om gärningen rör betydande belopp eller någon annan försvårande omständighet föreligger, döms till fängelse i högst ett år.

I ringa fall döms inte till ansvar enligt första stycket.

Utan hinder av 35 kap. 1 § brottsbalken får påföljd för brott enligt denna paragraf ådömas, om den misstänkte häktats eller erhållit del av åtal för brottet inom fem år från brottet.

Bestämmelserna i 14 § andra stycket skattebrottslagen (1971:69) tillämpas på brott enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1985.

Den nya bestämmelsen i 25 § tredje stycket tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet.

De nya bestämmelserna i 25 § fjärde stycket tillämpas endast på underrättelser om brottsmisstanke som delges efter ikraftträdandet.

11. att riksdagen med bifall till motionerna 1984/85:150 i denna del, 1984/85:151 i denna del och 1984/85:152 i denna del (yrkande 1 delvis) avslår de genom propositionen framlagda förslagen till
- a. lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623),
 - b. lag om ändring i lagen (1968: 430) om mervärdeskatt,
 - c. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.
 - d. lag om ändring i lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare.

Innehållsförteckning

Propositionen m. m.	1
Propositionens lagförslag	2
1. Lag om ändring i skattebrottslagen (1971: 69)	2
2. Lag om ändring i taxeringslagen (1956: 623)	5
3. Lag om ändring i uppbördslagen (1953: 272)	7
4. Lag om ändring i lagen (1958: 295) om sjömansskatt	8
5. Lag om ändring i lagen (1967: 340) om prisreglering på jordbrukets område	9
6. Lag om ändring i lagen (1968: 430) om mervärdeskatt	10
7. Lag om ändring i kupongskattelagen (1970: 624)	12
8. Lag om ändring i lagen (1974: 226) om prisreglering på fiskets område	13
9. Lag om ändring i utsädeslagen (1976: 298)	14
10. Lag om ändring i lagen (1982: 1006) om avdrags- och uppgiftsskyldighet beträffande vissa uppdragsersättningar	15
11. Lag om ändring i lagen (1984: 151) om punktskatter och prisregleringsavgifter	16
12. Lag om ändring i lagen (1984: 668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare	18
Motionerna	20
Utskottet	20
Inledning	20
Propositionens huvudsakliga innehåll	20
Bakgrund	21
Gällande rätt	21
Förarbeten angående de allmänna reglerna om åtalspreskription	22
Förarbeten angående åtalspreskription enligt skattebrottslagen	24
Tidigare riksdagsbehandling av reglerna om åtalspreskription	24
Allmänna överväganden	24
Underrättelse om brottsmisstanke som preskriptionshinder	26
Förlängning av preskriptionstiden i det särskilda fallet	27
Övrigt	28
Utskottets hemställan	29
Reservation (mom. 1–11) (m, fp)	33